

HAKEMISTOJA

NIMIHAKEMISTO

(Tärkeimmät nimet)

A

- Affre, Denis Auguste* (1793—1848)—Pariisin arkkipiispa; kesäkuun taistelujen aikana koettiin saada aikaan sovintoa sotamiesten ja barrikaditaistelijain kesken; sai erään barrikadin luona surmansa hallituksen sotamiesten kuulasta — 476.
- Ailly, Pierre* (1350—1420)—ranskalainen kardinaali — 286.
- Albert* — ks. Martin, Alexandre.
- Aleksanteri Suuri* (356—323 e.a.) Makedonian kuningas — 55, 194, 246.
- Aleksanteri II* (1818—1881)—Venäjän tsaari (1855—1881)—434.
- Aurangzeb* (1619—1707)—Intian suurmoguli (1658—1707)—290.
- Aurette de Paladines, Louis* (1804—1877)—ranskalainen kenraali, rojalisti — 447, 449.

B

- Babeuf, François Noël* (Gracchus) (1760—1797)—ranskalainen vallankumousmies, utopistikkommunisti, järjesti „yhdenvertaisten salaliiton”, jonka paljastuttua hänet mestattiin — 33.

- Bailly, Jean Sylvain* (1736—1793)—Ranskan porvarillisen vallankumouksen aikainen poliitikko, girondisti — 202.
- Bakunin, Mihail Aleksandrovitš* (1814—1876)—2, 5, 485, 542, 578.
- Balzac Honoré de* (1799—1850)—288.
- Baraguay d'Hilliers, Achille* (1795—1878)—ranskalainen kenraali, perustavan kokouksen ja lakiasäättävän kokouksen edustaja (1848—1851), bonapartisti — 161, 253, 264.
- Barbès, Armand* (1809—1870)—ranskalainen vallankumousmies, pikkuporvarillinen demokraatti — 142, 181, 304.
- Baroche, Pierre Jules* (1802—1870)—ranskalainen poliitikko; kuului heinäkuun monarkian aikana maltilliseen liberaalis-rojalistiseen oppositioon, sittemmin bonapartisti — 181, 240, 249, 254, 258.
- Barrot, Odilon* (1791—1873)—rojalistisen opposition johtomies Louis-Philippen aikana; johti ensimmäistä ministeristöä Louis Bonaparten presidenttikaudella — 100, 107, 127, 137—143, 147, 155, 161, 164, 165, 217—219, 222, 233—235, 242, 255, 257, 263, 270.
- Barton, John* — englantilainen porvarillinen taloustieteilijä; kirjoitti

- teoksensa 18. vuosisadan lopulla — 386.
- Bastiat, Frédéric* (1801—1850)—ranskalainen vulgääri taloustieteilijä — 104, 340.
- Bastide, Jules* (1800—1879)—ranskalainen poliitikko ja publisisti, osallistui vuoden 1830 vallankumoukseen. „National” lehden toimittaja, ulkoasiain ministeri (1848)—130.
- Baze, Jean* (1800—1881)—ranskalainen asianajaja ja valtiomies, orleanisti — 262, 274.
- Beaumarchais, Pierre Augustin* (1732—1799)—ranskalainen kirjailija, satiirikko — 142.
- Bebel, August* (1840—1913)—Saksan sosialidemokraattisen puolueen perustaja ja huomattavia toimihenkilöitä — 93.
- Bedeau, Marie Alphonse* (1804—1863)—ranskalainen kenraali ja valtiomies, väliaikaisen hallituksen sotaministeri (1848), perustavan kokouksen varapuhemies — 222, 255.
- Benoist d’Azy, Denis* (1796—1880)—ranskalainen finanssimies ja poliitikko, monarkisti — 257, 261.
- Berry, herttuatar* (1798—1870)—Kaarle X:n toisen pojan leski, kreivi Chambord’in, Ranskan valtaistuinta tavoitelleen legitimistin, äiti — 441.
- Berryer, Pierre Antoine* (1790—1868)— tunnettu ranskalainen asianajaja ja poliitikko, legitimisti — 165, 225, 239, 255, 261, 263, 264, 268.
- Beslay, Charles* (1795—1878)—ranskalainen insinööri, huomattu Pariisin Kommuunin jäsen, oikeistolainen proudhonisti — 444.
- Billault, Auguste Adolphe* (1805—1863)—ranskalainen asianajaja ja poliittinen toimihenkilö, perustavan kokouksen jäsen (1848—1849), toisen keisarikunnan sisäministeri — 257.
- Bismarck, Otto* (1815—1898)— 88, 91, 93, 100, 101, 414, 416, 427, 434, 439, 441, 443, 445, 447, 459, 466, 468, 471, 472, 477, 478, 481, 525, 533, 537.
- Blanc, Louis* (1811—1882)—ranskalainen pikkuporvarillinen sosialis-
- ti — 36, 108, 110, 113, 118—121, 127, 139, 151, 180, 201.
- Blanqui, Louis Auguste* (1805—1881)—ranskalainen vallankumousmies, utopistikommunisti — 119, 120, 142, 179, 180, 181, 207, 304, 419, 446, 450, 476.
- Block, Maurice* (1816—1901)—ranskalainen porvarillinen talous- ja tilastotieteilijä — 394.
- Boguslawski, Albert* (1834—1905)—preussilainen kenraali ja sotakirjailija — 99, 100.
- Boisguillebert, Pierre* (1646—1714)—ranskalainen taloustieteilijä, fysiokraattien edeltäjä — 170.
- Bonaparte* — ks. Napoleon III.
- Bourbonit* — ranskalainen kuningassuku, joka hallitsi Ranskassa 16. vuosisadan lopulta vuoteen 1792 ja restauraation aikana (1814—1830)— 148, 164, 216, 223, 259, 260, 262, 279.
- Bréa, Jean Baptiste Fidèle* (1790—1848)—ranskalainen taantumuksellinen kenraali; sai surmansa Pariisin proletariaatin kesäkuun kapinan aikana — 151.
- Bright, John* (1811—1889)—englantilainen liberaali, vapaakaupan kannattaja; johti yhdessä Cobdenin kanssa Anti-Corn-Law-League-nimistä yhdistystä, jonka tarkoituksena oli vapaakauppajärjestelmän voimaansattaminen ja viljatullien poistaminen — 168, 570.
- Brissot, Jacques Pierre* (1754—1793)—Ranskan porvarillisen vallankumouksen aikainen valtiomies, girondistien johtaja — 337.
- Broglie, Achille Charles* (1785—1870)—ranskalainen poliitikko, orleanisti — 239, 263.
- Brunel, Antoine Magloire* (1830—1871)—Pariisin Kommuunin jäsen, blanquisti, kansalliskaartin keskuskomitean jäsen — 480.
- Brutus, Marcus Junius* (85—42 e.a.a.)—roomalainen tasavaltalainen, Julius Caesaria vastaan suunnatun salaliiton johtaja — 202.
- Büchner, Ludwig* (1824—1899)—saksalainen lääkäri, luonnontieteen popularisoija, filosofiassa vulgääri materialisti — 317.

C

- Cabet, Etienne* (1788—1856)—ranskalainen utopistikommunisti, kirjoitti teoksen „Matka Ikariaan”—6, 35, 119, 120, 339, 481.
- Caesar, Gaius Julius* (100—44 e.a.)—202.
- Caligula, Gaius* (12—41)—Rooman keisari (37—41)—219.
- Calonne, Charles Alexandre* (1734—1802)—Ludvig XVI:n finanssiministeri (1783—1787)—468.
- Campbell, George* (1824—1892)—Intian englantilaisia virkamiehiä, parlamentin jäsen, liberaali—301.
- Camphausen, Ludolf* (1803—1890)—Reinin liberaalisen porvariston johtomiehiä; johti vuoden 1848 maaliskuun vallankumouksen jälkeen Preussin ministerineuvostoa—39.
- Caepifigue, Jean Baptiste* (1802—1872)—ranskalainen publisisti ja suuntaukseltaan rojalistinen historioitsija—190.
- Carlier, Pierre* (1799—1858)—Pariisin poliisiprefekti Louis Bonaparten presidenttikaudella—175, 235, 246, 251, 271.
- Carnot, Lazare Hippolyte* (1801—1888)—ranskalainen valtiomies, väliaikaisen hallituksen valistusministeri (1848), lakiasäättävän kokouksen jäsen; vuoden 1851 joulukuun 2. päivän valtiokaappauksen jyrkkä vastustaja—180, 181.
- Caussidière, Marc* (1808—1861)—ranskalainen pikkuporvarillinen sosialisti, osallistui Lyonin kapinaan (1834), Pariisin poliisiprefekti väliaikaisen hallituksen aikana (1848)—113, 127, 151, 201.
- Cavaignac, Louis Eugène* (1802—1857)—ranskalainen kenraali; sai perustavalta kokoukselta diktaattorinvaltuudet, kukisti julkasti Pariisin proletariaatin kesäkuun kapinan (1848)—123, 126, 130, 132—136, 139, 140, 145, 146, 152, 157, 211, 215—216, 222, 256, 266, 274, 476.
- Chambord, Henri Charles*, kreivi (1820—1883)—Kaarle X:n pojanpoika; legitimisti, tavoitteli Ranskan valtaistuinta Henrik V:n nimellä—163, 192, 226, 244, 261, 262, 264.
- Changarnier, Nicolas Anne Théodule* (1793—1877)—ranskalainen kenraali, orleanisti; osallistui kesäkuun kapinan kukistamiseen Pariisissa (1848)—137, 143, 153, 158, 162, 191, 194—196, 218, 219, 222, 227, 231, 232, 246, 247, 249, 250, 252—256, 258, 263, 266, 270, 272, 274, 451.
- Chapman, John* (1801—1854)—englantilainen publisisti ja tehtailija—300.
- Charras, Jean Baptiste Adolphe* (1810—1865)—ranskalainen eversti ja sotakirjailija, maltillinen tasavaltalainen, antibonapartisti—198, 274.
- Cherbuliez, Antoine Elisée* (1797—1869)—sveitsiläinen taloustieteilijä, pikkuporvarillinen kapitalistimin arvostelija—386.
- Clive, Robert* (1725—1774)—Itä-Intian valloittaja, Bengalian englantilainen kuvernööri (1765—1767)—302.
- Cobden, Richard* (1804—1865)—englantilainen porvarillinen taloustieteilijä, liberaali, vapaakaupan kannattaja, vapaakauppajärjestelmää ja viljatullien poistamista kannattavan Anti-Corn-Law-League-yhdistyksen perustaja—168.
- Coëtlogon, Louis Charles* (1814—1886)—ranskalainen virkamies, prefekti—451.
- Constant, Benjamin* (1767—1830)—ranskalainen kirjailija ja liberaalin publisisti—202.
- Corbon, Claude Anthime* (1808—1891)—ranskalainen latoja, myöhemmin toimittaja; vuoden 1870 syyskuun 4. päivän jälkeen Pariisin erään piirikunnan määri; kansalliskokouksen edustaja (1871)—439.
- Cousin, Victor* (1792—1867)—ranskalainen liberaalinen publisisti, kansanvalistusministeri (1840)—202.
- Crémieux, Adolphe* (1796—1880)—ranskalainen asianajaja ja liberaalinen poliitikko, kansallisen puolustuksen hallituksen jäsen (1870—1871)—108, 145.
- Creton, Nicolas* (1798—1864)—ranskalainen asianajaja, perustavan kokouksen ja lakiasäättävän kokouksen jäsen (1848—1851), orleanisti—170, 260.

- Cromwell, Oliver* (1599—1658)—202, 274.
Cubières, Amédée Louis (1786—1853)—ranskalainen kenraali, osallistui Napoleonin sotiin, sotaministeri (1839—1840)—169.

D

- Dante Alighieri* (1265—1321)—393.
Danton, Georges Jacques (1759—1794)—Ranskan porvarillisen vallankumouksen huomattavia johtomiehiä—201.
Darboy, Georges (1813—1871)—Pariisiin arkkipiispa, jonka kommunarit teloittivat—476.
Darwin, Charles (1809—1882)—4.
Demosthenes (noin 384—322 e.a.a.)—muinaiskreikkalainen puhuja—165.
Desmoulins, Camille (1760—1794)—Ranskan porvarillisen vallankumouksen johtavia miehiä, sanomalehtimies, oikeistolainen jakobiini—201.
Diokletianus, Gaius Aurelius Valerius (noin 245—313)—Rooman keisari (284—305)—101.
Douay, Félix (1816—1879)—ranskalainen kenraali; joutui Saksan ja Ranskan sodassa yhdessä Napoleon III:n kanssa sotavangiksi Sedanin luona—472.
Duchâtel, Charles (1803—1867)—ranskalainen valtiomies, orleanisti, sisäministeri vuoden 1848 vallankumouksen edellä—262.
Duclerc, Charles Théodore Eugène (1812—1888)—ranskalainen sanomalehtimies ja poliitikko, „National” lehden toimituksen jäsen (1840—1846), finanssiministerinä vuoden 1848 toukokuusta kesäkuuhun, myöhemmin muuan „Crédit Mobilier” pankin johtaja—145.
Ducpétiaux, Edouard (1804—1868)—belgialainen publisisti, porvarillinen taloustieteilijä, Belgian vankiloiden ja hyväntekeväisyyslaitosten ylitarkastaja—513.
Dufaure, Armand Jules (1798—1881)—ranskalainen asianajaja, oli ministerinä Louis-Philippen ja toisen tasavallan aikana sekä Thiersin hallituksen oikeusministerinä (1871)—132, 135, 169, 446, 452, 469, 470.
Dunoyer, Charles (1786—1862)—ranskalainen taloustieteilijä, porvarillinen liberaali—340.
Dupin, André Marie (1783—1865)—ranskalainen asianajaja, orleanisti; vuoden 1848 helmikuun vallankumouksen jälkeen lakiasäättävän kokouksen puhemies—188, 246, 249.
Dupont de l'Eure, Jacques Charles (1767—1855)—ranskalainen valtiomies, vuoden 1848 vallankumouksen edellä järjestetyn bankettikampanjan johtomiehiä ja väliaikaisen hallituksen päämies—108.
Duprat, Pierre Pascal (1815—1885)—perustavan kokouksen ja lakiasäättävän kokouksen edustaja (1848—1851), hänen aloitteestaan kesäkuun 24. pnä 1848 hyväksyttiin säädös, jonka perusteella Cavaignac sai diktaattorin valtuudet, kiikkeä Louis Bonaparten vastustaja—251, 252.
Duval, Emile (1841—1871)—ranskalainen työmies, I Internationalen jäsen, Pariisin Kommuunin kenraaleja; versaillesilaiset ampuivat hänet huhtikuun 3. ja 4. pn hyökkäyksen aikana—452.

E

- Engels, Friedrich* (1820—1895)—2, 4, 7, 49, 200, 310, 492, 546, 548—551, 554, 556.
Espartero, Baldomero (1793—1879)—espanjalainen kenraali, liberaalisen puolueen johtaja, Espanjan valtionhoitaja (1840—1843) ja ministeripresidentti (1854—1856)—442.
Eudes, Emile (1843—1888)—blanquisti, Pariisin Kommuunin jäsen; oli huhtikuun 4. päivään 1871 Kommuunin sotilasedustajana—419.

F

- Falloux, Frédéric Pierre* (1811—1886)—ranskalainen kirjailija ja poliitikko, legitimisti ja klerikaali, hänen aloitteestaan hajotettiin kan-

- sallistyoahuoneet (1848), kesäkuun kapinan verisen kukistamisen innoittajia — 137, 146, 155, 165, 222, 233, 234, 263, 264.
- Faucher, Julius* (1820—1878) — saksalainen vulgääri taloustieteilijä, vapaakaupan kannattaja; vuodesta 1861 Preussin edustajakamarin jäsen, progressisti — 513.
- Faucher, Léon* (1803—1854) — ranskalainen publisisti, maltillinen tasavaltalainen, sisäasiain ministeri Louis Bonaparten presidenttikaudella — 104, 137, 142, 144, 240, 258, 262.
- Favre, Jules* (1809—1880) — ranskalainen poliitikko, porvarillinen tasavaltalainen, kansallisen puolustuksen hallituksen jäsen (1870), osallistui Pariisin Kommunuun veriseen kukistamiseen — 438—440, 444, 447, 450, 466, 471, 480—482.
- Ferdinand II* (1810—1859) — Napolin kuningas, sai „Kuningas Bomban” liikanimen sen johdosta, että Palermon ja Messinan kapinaa kukistettaessa pommitutti näitä kaupunkeja (1848) — 442.
- Ferrier, François* (1777—1861) — ranskalainen taloustieteilijä ja poliitikko — 313.
- Ferry, Jules* (1832—1893) — ranskalainen asianajaja ja poliitikko, yksi Pariisin Kommuunin pyöveleistä, pääministeri (1880—1881 ja 1883—1885), useiden sotilaallisten siirtomaavalloitusten järjestäjä — 441.
- Feuerebach, Ludwig* (1804—1872) — 316, 317, 335.
- Flocon, Ferdinand* (1800—1866) — ranskalainen vallankumousmies, publisisti ja poliitikko — 108.
- Flotte, Paul de* (1817—1860) — Fourier'n seuraaja, osallistui vuoden 1848 toukokuun 15. päivän liikkeeseen ja kesäkuun kapinaan Pariisissa lakiasäättävän kokouksen edustaja (1851) — 180, 181, 239.
- Flourens, Gustave* (1838—1871) — ranskalainen pikkuporvarillinen blanquisti, Pariisin Kommuunin sotilasvaliokunnan jäsen; sai surmansa Kommuunin sotajoukkojen hyökkäyksessä huhtikuun 3. p:nä 1871 — 446, 450, 452.
- Fouché, Joseph* (1759—1820) — poliisipäällikkö Napoleon I:n aikana — 175.
- Fould, Achille* (1800—1867) — ranskalainen pankkiiri, orleanisti, myöhemmin bonapartisti, perustavan kokouksen jäsen (1848—1849), osallistui vuoden 1851 joulukuun 2. päivän valtiokaappaukseen — 116, 130, 140, 166, 169, 235, 254, 258, 265.
- Fouquier-Tinville, Antoine Quentin* (1746—1795) — vallankumoustribunaaalin yleinen syyttäjä Ranskan porvarillisen vallankumouksen aikoina — 147.
- Fourier, Charles* (1772—1837) — 33, 35, 335, 403, 522, 578.
- Franklin, Benjamin* (1706—1790) — amerikkalainen valtio- ja tiedemies, taisteli Amerikan Yhdysvaltojen itsenäisyyden puolesta — 362.
- Fredrik II* (Suuri) (1712—1786) — Preussin kuningas (1740—1786) — 98, 482.

G

- Galliffet, Gaston* (1830—1909) — ranskalainen kenraali, Pariisin Kommuunin pyöveli — 452, 453, 480.
- Gambetta, Léon* (1838—1882) — ranskalainen valtiomies, yhtyi tasavaltalaisen puolueen maltilliseen siipeen; kansallisen puolustuksen hallituksen jäsen (1870) — 439.
- Ganesco, Grégory* (1830—1877) — ranskalainen publisisti, syntynyt Romaniasta — 464.
- Girardin, Emile* (1806—1881) — ranskalainen publisisti, useiden suurten sanomalehtien toimittaja; porvarillisen tasavaltalainen, sittemmin bonapartisti — 188, 252.
- Giraud, Charles* (1802—1881) — ranskalainen lakimies ja poliitikko, kansanvalistusministeri (1851) — 172.
- Gladstone, William* (1809—1898) — huomattava englantilainen valtiomies, liberaalisen puolueen johtaja 19. vuosisadan jälkipuoliskolla — 324.
- Goethe, Johann Wolfgang* (1749—1832) — 296, 557.
- Gortšakov, Aleksandr Mihailovitš* (1798—1883) — venäläinen diplo-

- maatti ja valtiomies, ulkoasiain ministeri (1856—1882)—434.
- Goudchaux, Michel* (1797—1862) — ranskalainen finanssiministeri (1848)—128.
- Gracchus*-veljekset, *Tiberius Gracchus* (162—133 e.a.a.) ja *Gaius Gracchus* (153—121 e.a.a.) — muinais-Rooman pientalonpoikaiston etuja ajaneen vallankumouksellisen agraariliikkeen johtajia — 100, 202.
- Grandin, Victor* (1797—1849)—ranskalainen tehtailija ja vanhoillinen poliitikko Louis-Philippen aikoina — 104.
- Granier de Cassagnac, Bernard Adolphe* (1806—1880)—ranskalainen sanomalehtimies, ennen vuoden 1848 vallankumousta orleanisti, sittemmin aktiivinen bonapartisti, lainsäätäjäkunnan jäsen — 189, 288.
- Grün, Karl* (1817—1887) — saksalainen publisisti, eräs niin sanotun „todellisen sosialismin” edustaja — 32, 337.
- Guinard, Auguste Joseph* (1799—1874) — ranskalainen pikkuporvarillinen demokraatti — 181.
- Guizot, François Pierre* (1787—1874) — ranskalainen porvarillinen historioitsija ja valtiomies, monarkisti — 8, 104, 106, 107, 123, 130, 137, 143, 161, 165, 202, 213, 262, 263, 277, 288, 308, 442, 443.

H

- Hales, John* — englantilainen työläinen, tradeunionisti, I Internationalen Pääneuvoston jäsen (1866—1872)—482.
- Hansemann, David Justus* (1790—1864)—Reinin liberaalisen porvariston johtomiehiä v. 1848—38, 39, 516.
- Haussez, Charles* (1778—1854)—Pölnignacin kabinetin meriministeri Kaarle X:n aikoina (1829)—181.
- Hausmann, Georges Eugène* (1809—1891) — Pariisin prefekti toisen keisarikunnan aikoina; pani toimeen pääkaupungin uudelleenjärjestelyn porvariston etujen mukaisesti — 465, 476, 495, 538.
- Hautpoul, Alphonse Henri* (1789—1865) — ranskalainen kenraali, oli sotaministerinä Louis Bonaparten presidenttikaudella — 165, 175, 179, 180, 188, 194, 195, 235, 240, 246—248.
- Haxthausen, August* (1792—1866)—preussilainen virkamies ja kirjailija, matkusteli Venäjällä (1843—1844) ja kirjoitti kuvauksen Venäjän agraarisuhteissa säilyneistä yhteisjärjestelmän jäännöksistä — 8.
- Haynau, Julius Jakob* (1786—1853)—itävaltalainen sotamarsalkka, kukisti julmasti Italian ja Unkarin vallankumousliikkeen (1848—1849)—162.
- Heeckeren, Georges Charles d'Anthès* (1812—1895)—ranskalainen aate-ismies, A. S. Puškinin murhaaja; sittemmin bonapartisti, vuoden 1851 joulukuun 2. päivän valtiokaappauksen aktiivisimpia suorittajia — 451.
- Hegel, Georg Wilhelm Friedrich* (1770—1831)—201, 308, 316—318, 335, 397, 543, 578.
- Helvétius, Claude Adrien* (1715—1771) — huomattava ranskalainen filosofi, materialisti, valistusajan ensyklopedisteja — 153, 340.
- Henrik V* — ks. Chambord.
- Henrik VI* (1421—1471)—Englannin kuningas (1422—1471)—260.
- Hervé, Edouard* (1835—1899)—ranskalainen rojalistinen publisisti — 474.
- Heydt, August* (1801—1874)—reini-läinen konservatiivi, Preussin kauppaministeri (1848); ennen Bismarckin hallitukseen menoaan finanssiministerinä vuodesta 1862 — 38.
- Hobbes, Thomas* (1588—1679)—englantilainen filosofi, materialisti — 368.
- Hohenzollernit* — hallitsijasuku, hallitsi Brandenburg-Preussissa (1415—1918) ja Saksan keisarikunnassa (1871—1918)—427, 465.
- Hole, James* — englantilainen publisisti, porvarillinen filantrooppi — 513.
- Huber, Victor Aimé* (1800—1869) — vanhoillinen publisisti ja professori,

Saksan kristillisen sosialismin isä — 513, 522, 523.
Hugo, Victor (1802—1885) — 164, 190, 198, 234.
Huxley, Thomas Henry (1825—1895) — englantilainen luonnontutkija, Darwinin ystävä ja seuraaja — 461.

J

Jaubert, François (1798—1874) — ranskalainen tiedemies ja kielitieteilijä, yleisten töiden ministeri Thiersin kabinetissa (1840) — 478.
Joinville, prinssi (1818—1900) — Louis-Philippen kolmas poika; pakeni vuoden 1848 vallankumouksen jälkeen Englantiin — 262, 270.
Jones, Richard (1790—1855) — englantilainen taloustieteilijä — 386.

K

Kaarle Albert (1798—1849) — Piemontin kuningas (1831—1849) — 146.
Kaarle X (1757—1836) — Ranskan kuningas (1824—1830) — 181.
Kant, Immanuel (1724—1804) — 166, 317, 336, 338.
Khuli-kaani — ks. Nâdir šahi.
Konstantin I (Suuri), *Gaius Flavius Valerius* (noin 274—337) — Rooman keisari (306—337) — 102.
Kuningas Bomba — ks. Ferdinand II.
Köller, Ernst Matthias (1841—1928) — preussilainen konservatiivi, Frankfurtin poliisimestari (1887), sisäasiain ministeri (1894—1895) — 101.

L

Lacrosse, Bertrand Théobald Joseph (1796—1865) — ranskalainen poliitikko, Louis Bonaparten presidenttikaudella yleisten töiden ministeri — 157.
Laffitte, Jacques (1767—1844) — ranskalainen pankkiiri — 103, 441.
La Hitte, Jean Ernest (1789—1878) — ranskalainen kenraali, bonapartisti,

ulkoasiain ministeri (1849—1851) — 180, 239.
Lamartine, Alphonse (1790—1869) — ranskalainen runoilija, liberaalin porvari; v. 1848 väliaikaisen hallituksen tosiasiallinen päämies; kavalssi demokraattisten ainesten edut — 108, 113, 120, 123, 257.
Lamoricière, Christophe Léon (1806—1865) — ranskalainen kenraali ja poliitikko, porvarillis-tasavaltalainen; osallistui kesäkuun kapinan kukistamiseen (1848) — 222, 274.
La Rochejaquelein, Henri Auguste Georges (1805—1867) — ranskalainen legitimisti, perustavan kokouksen ja lakiasäättävän kokouksen jäsen (1848—1851), oli senaattorina Napoleon III:n aikana — 109, 263.
Lassalle, Ferdinand (1825—1864) — 5, 93, 389, 551, 552.
Lavoisier, Antoine Laurent (1743—1794) — huomattava ranskalainen kemisti — 411.
Leclerc, François (synt. 1800) — viilari, perustavan kokouksen jäsen (1848) — 187.
Lecomte, Claude Martin (1817—1871) — ranskalainen kenraali, osallistui maaliskuun 18. pñä 1871 Montmartreen tehtyyn yölliseen hyökkäykseen; sai surmansa kansan puolelle siirtyneen joukko-osastonsa sotamiesten kädestä — 149, 450, 454, 470, 471, 472.
Ledru-Rollin, Alexandre Auguste (1807—1874) — ranskalainen porvarillis-tasavaltalainen, pikkuporvarillisen demokratian johtomiehiä — 36, 108, 116, 119, 120, 125, 127, 135, 142, 145—146, 151—155, 158, 169, 181, 187, 211, 223, 227, 230.
Le Flô, Adolphe Emmanuel Charles (1804—1887) — ranskalainen kenraali, rojalisti, perustavan kokouksen ja lakiasäättävän kokouksen edustaja (1848—1851), sotaministeri (1870—1871) — 220, 274, 450, 453.
Lemoine, John Emile (1815—1892) — „Journal des Débats” lehdessä englantilainen kirjeenvaihtaja — 190.
Lerminier, Jean Louis Eugène (1803—1857) — ranskalainen publisisti, vertailevan oikeustieteen professori „Collège de Francesca” — 143.

- Lessing, Gotthold Ephraim* (1729—1781)—saksalainen valistusfilosofi, runoilija, kriitikko ja näytelmäkirjailija — 397.
- Liebig, Justus* (1803—1873)—saksalainen tiedemies, maanviljelyskemian perustaja — 556.
- Linguet, Simon Nicolas Henri* (1736—1794)—ranskalainen publisisti — 341.
- List, Friedrich* (1789—1846)—saksalainen porvarillinen taloustieteilijä, protektionismin kannattaja — 313.
- Locke, John* (1632—1704)—englantilainen filosofi, dualisti, sensuaalisti — 212.
- Louis Bonaparte* — ks. Napoleon III.
- Louis Napoleon* — ks. Napoleon III.
- Louis-Philippe* (1773—1850)—Ranskan kuningas (1830—1848)—103—105, 107, 130, 132, 135, 136, 161, 164, 166—169, 192, 206, 207, 210, 216, 217, 222, 232—233, 243, 261—265, 292, 325, 415, 416, 441, 443, 444, 450, 459, 470.
- Louis Philippe Albert*, Pariisin kreivi (1838—1894)—Ranskan kuninkaan Louis-Philippin pojanpoika, orleanilainen kruununvaimonpoika Louis-Philippin luovuttua vallasta 1848—192, 261, 262.
- Ludvig XIV* (1638—1715)—Ranskan kuningas (1643—1715)—170, 281.
- Ludvig XV* (1710—1774)—Ranskan kuningas (1715—1774)—288.
- Ludvig XVI* (1754—1793)—Ranskan kuningas (1774—1792)—418.
- Ludvig XVIII* (1755—1824)—Ranskan kuningas (1814—1824)—202.
- Luther, Martin* (1483—1546)—protestanttisuuden (luterilaisuuden) perustaja Saksassa — 201.
- M**
- MacMahon, Marie Edme Patrice Maurice* (1808—1893)—ranskalainen marsalkka, Kommuunia vastaan taistelleiden Versaillesin sotajoukkojen ylikomentaja v. 1871; tasavallan presidentti (1873—1879)—92, 472, 476.
- Magnan, Bernard Pierre* (1791—1865)—ranskalainen kenraali bonapartisti, osallistui Lyonin kapinan kukistamiseen (1849)—264, 271, 274.
- Maleville, Léon* (1803—1879)—Ranskan perustavan kokouksen ja lakiasäättävän kokouksen jäsen (1848—1851)—257.
- Malthus, Thomas Robert* (1766—1834)—englantilainen porvarillinen taloustieteilijä, taantumuksellisen väestöteorian luoja — 336, 380.
- Marie, Alexandre* (1795—1870)—yleisten töiden ministeri Ranskan väliaikaisessa hallituksessa v. 1848, ns. kansallistyöhuoneiden järjestäjä — 118.
- Marrast, Armand* (1801—1852)—ranskalainen porvarillinen publisisti, eräs oikeistotasavaltalaisten johtaja, väliaikaisen hallituksen jäsen (1848)—120, 126, 130, 131, 133, 145, 152, 202, 211, 220.
- Martin, Alexandre* (Albert) (1815—1895)—ranskalainen työmies, väliaikaisen hallituksen jäsen (1848)—108, 110, 121.
- Marx, Eleanor* (Tussy) (1855—1898)—Marxin nuorin tytär, englantilaisen sosialistin E. Avelingin vaimo, Englannin ja kansainvälisen työväenliikkeen toimihenkilö — 505.
- Marx, Karl* (1818—1883)—2, 4, 5—7, 42—44, 46, 47, 84—86, 89, 90, 92, 199, 200, 311, 318—320, 342, 393—396, 398, 404, 406—408, 409—414, 421, 485, 486, 491—494, 498, 508, 511, 543, 550, 551, 561, 562, 567, 568.
- Masaniello, oik. Tommaso Aniello* (1623—1647)—kalastaja, johti Espanjan herruutta vastaan suuntautunutta Napolin plebeijikapinaa 1647—273.
- Mathieu de la Drôme, Philippe Antoine* (1808—1865)—Ranskan perustavan kokouksen ja lakiasäättävän kokouksen jäsen (1848—1851), pikkuporvarillinen demokraatti — 143.
- Mauguin, François* (1785—1854)—ranskalainen asianajaja, perustavan kokouksen ja lakiasäättävän kokouksen jäsen (1848—1851)—249, 250.
- Maupas, Emile* (1818—1888)—bonapartisti, vuoden 1851 joulukuun

2. päivän valtiokaappauksen aktiivinen osanottaja — 271.
- Maurer, Georg Ludwig** (1790—1872) — saksalainen historioitsija, tutki Saksan muinais- ja keskiaikaista yhteiskuntajärjestelmää — 8.
- Mendelssohn, Moses** (1729—1786) — saksalainen pikkuporvarillinen filosofi, idealisti — 397.
- Menenius, Agrippa** (kuoli v. 493 e.a.a.) — roomalainen patriisi — 346.
- Metternich, Klemens** (1773—1859) — itävaltalainen taantumuksellinen ministeri, Pyhän allianssin perustajia — 8.
- Millière, Jean Baptiste** (1817—1871) — vasemmistolainen proudhonisti, sanomalehtimies, Pariisin Kommuunin jäsen; ammuttiin vasaillaislaisten toimesta toukokuun 26. pñä 1871 — 440, 482.
- Molé, Louis Mathieu** (1781—1855) — ranskalainen valtiomies Napoleon I:n, restauraation ja heinäkuun monarkian aikoina; oli useamman kerran ministerinä, perustavan kokouksen ja lakiasäättävän kokouksen jäsen (1848—1851) — 161, 162, 239, 263.
- Moleschott, Jakob** (1822—1893) — fysiologi, syntyisin Hollannista, vulgääriin materialismin edustajia — 317.
- Moll, Josef** (1812—1849) — kölniläinen kelloseppä, Kommunistien liiton jäsen; sai surmansa Badenin kapinan aikana — 74.
- Monk, George** (1608—1669) — englantilainen kenraali ja valtiomies, palveli Cromwellin sotajoukoissa; Cromwellin kuoleman jälkeen esiintyi tasavaltaa vastaan ja auttoi Stuartin hallitsijasukua palaamaan valtaan — 143, 246.
- Montalembert, Charles** (1810—1870) — ranskalainen kirjailija ja poliitikko, katolisen puolueen johtaja — 170, 188, 255, 263, 284.
- Montesquieu, Charles** (1689—1755) — ranskalainen historioitsija ja kirjailija, perustuslaillisen monarkian ideologi — 459.
- Morgan, Lewis Henry** (1818—1881) — amerikkalainen tiedemies, kansatieteilijä ja alkukantaisen yhteisön historian tutkija. — 9.
- Morny, Charles Auguste** (1811—1865) — Louis Bonaparten velipuoli (äidin puolelta), bonapartisti, osallistui aktiivisesti vuoden 1851 joulukuun 2. päivän valtiokaappaukseen — 288.
- Morton, John** (1781—1864) — englantilainen agronomi — 352.
- Mülberger, Arthur** (1847—1907) — saksalainen lääkäri, proudhonisti — 484, 495—498, 501, 502, 503, 506, 508—510, 541—551, 553—555, 557—562.
- Münzer, Thomas** (noin 1490—1525) — uskonpuhdistuksen ajan saksalainen utopistikommunisti, vuonna 1525 puhjenneen Saksan talonpoikaiskapinan johtaja — 567.

N

- Nâdir šahi** (Khuli-kaani) (1688—1747) — Persian šahi, teki valloitusretken Intiaan (1738—1739) — 290.
- Napoleon I** (Bonaparte) (1769—1821) — 82, 105, 134, 136, 137, 138, 170, 174, 175, 194, 195, 198, 201, 202, 203, 245, 246, 274, 278—280, 283—285, 287, 289, 342, 418, 422, 429, 433, 443, 463, 514.
- Napoleon III** (Louis Bonaparte) (1808—1873) — Ranskan keisari (1852—1870) — 86, 91, 130, 134—141, 143, 145—147, 150, 151, 153—155, 162—166, 169—172, 175, 176, 179—181, 190—196, 198, 201—203, 209, 210, 216—220, 222, 223, 225—227, 231—236, 238—240, 242—260, 262—268, 270—278, 279—289, 341, 342, 413, 416, 425, 427, 430, 431, 434—436, 438, 440, 443—445, 448—450, 456, 459, 463—465, 467, 470, 505, 524, 527, 534, 537, 538, 570.
- Nero, Claudius** (37—68) — Rooman keisari (54—68) — 325.
- Neumayer, Maximilien Georges Joseph** (1789—1866) — ranskalainen kenraali — 195, 247.
- Newman, Francis William** (1805—1897) — englantilainen tiedemies ja liberaalinen publisisti — 350.
- Newmarch, William** (1820—1882) — englantilainen talous- ja tilastotieteilijä — 350.
- Ney, Edgard** (1812—1882) — Napoleon I:n marsalkan M. Neyn poika,

presidentti Louis Bonaparten adjutantti — 164, 234.
Nikolai II (1868—1918) — Venäjän tsaari (1894—1917) — 99.

O

Orleans — ranskalainen kuningassuku (1830—1848) — 148, 164, 217, 223, 259, 261, 262, 263, 279, 287, 288, 465.
Oudinot, Nicolas Charles Victor (1791—1863) — ranskalainen kenraali, orleanisti; komensi v. 1849 Rooman tasavaltaa vastaan lähetettyjä sotajoukkoja — 147, 154, 219, 231, 234.
Owen, Robert (1771—1858) — 33, 35, 328, 351, 403, 522, 578.

P

Pagnerre, Laurent Antoine (1805—1854) — ranskalainen kustantaja, perustavan kokouksen edustaja (1848—1849), porvarillis-tasavaltalainen — 145.
Palmerston, Henry John (1784—1865) — englantilainen valtiomies, liberaalisen puolueen äärimmäisten oikeistoainesten johtaja — 329.
Pariisin kreivi — ks. Louis Philippe Albert.
Passy, Hippolyte Philibert (1793—1880) — finanssiministeri (1848—1849) — 163, 169.
Pecqueur, Constantin (1801—1887) — ranskalainen utopistisocialisti — 400.
Pène, Henri (1830—1888) — ranskalainen sanomalehtimies, ensin legitimisti, sittemmin bonapartisti, perusti sanomalehdet „Gaulois” ja „Paris Journal” — 451.
Pereire, Isaac (1806—1880) — ranskalainen pankkiiri, perusti Ranskassa veljensä Emil Pereiren kanssa „Crédit Mobilier” osakeyhtiön (1852) — 536.
Persigny, Jean Gilbert Victor (1808—1872) — ranskalainen diplomaatti, bonapartisti, osallistui aktiivisesti vuoden 1851 joulukuun 2. päivän valtiokaappaukseen — 258, 270.

Picard, Arthur (synt. vuonna 1825) — ranskalainen poliitikko ja sanomalehtimies, edustajakamarin jäsen vuodesta 1876—441.

Picard, Ernest (1821—1877) — kansallisen puolustuksen hallituksen finanssiministeri, Thiersin kabinetin sisäministeri — 440, 441, 447, 452, 478.

Pietari I (Suuri) (1672—1725) — 341.

Pietri (1820—1902) — vuoden 1851 joulukuun 2. päivän valtiokaappauksen aktiivisia osanottajia, oli poliisiprefektinä toisen keisarikunnan aikana — 427, 468.

Platon (noin 427—347 e.a.) — kreikkalainen filosofi, idealisti — 132.

Polignac, Auguste Jules Armand de (1780—1847) — ranskalainen valtiomies, äärimmäinen legitimisti, Kaarle X:n pääministeri — 263.

Pouyer-Quertier, Auguste Thomas (1820—1891) — ranskalainen tehtailija Rouenista, bonapartisti, Thiersin kabinetin finanssiministeri (1871) — 447, 471.

Priestley, Joseph (1733—1804) — englantilainen luonnontieteilijä ja filosofi, materialisti — 410, 411.

Proudhon, Pierre Joseph (1809—1865) — 32, 185, 198, 230, 310, 335—342, 420, 421, 484—487, 493, 495—498, 499, 500, 501, 503—505, 506, 507, 509, 510, 516, 517, 541—546, 548—552, 553, 556, 558, 559, 560, 562.

R

Raffles, Thomas Stamford, (1781—1826) — englantilainen siirtomaapoliitikko, Jaavan ja Sumatran kuvernööri, kirjoitti kaksiosaisen teoksen „Jaavan historia” — 291.

Ramsay, George (1800—1871) — englantilainen taloustieteilijä — 386.

Raspail, François Vincent (1794—1878) — ranskalainen lääkäri, luonnontutkija ja publisisti, vasemmistolainen tasavaltalainen, osallistui vuosien 1830 ja 1848 vallankumouksiin; sittemmin vasemmistoradikaali — 108, 119, 120, 130, 135, 142, 304.

Rateau, Jean Pierre (1800—1887) — perustavan kokouksen ja lakia-

säättävän kokouksen jäsen (1848—1851), bonapartisti — 140, 143, 144, 218.

Rau, Karl (1792—1870) — saksalainen vulgääri taloustieteilijä — 313.

Raumer, Friedrich (1781—1873) — saksalainen porvarillinen historioitsija, Frankfurтин parlamentin jäsen (1848—1849) — 341.

Regnaud de Saint-Jean d'Angely, Auguste Michel (1794—1870) — ranskalainen kenraali, sotaministeri v. 1851 — 253, 254.

Rémusat, Charles (1797—1875) — ranskalainen valtiomies ja kirjailija, orleanisti — 255.

Reschauer, Heinrich (synt. 1838) — itävaltalainen sanomalehtimies, Grazin radikaalisen „Volksstimme” lehden toimittaja — 555.

Ricardo, David (1772—1823) — 43, 46, 338, 360, 386, 411.

Riehl, Wilhelm Heinrich (1823—1897) — saksalainen taantumuksellinen publisisti — 313.

Rikhard III (1452—1485) — Englannin kuningas (1483—1485) — 260.

Roberts, Henry (kuol. 1876) — englantilainen arkkitehti ja filantrooppi; tutki työväenluokan asuntoloja Englannissa, Belgiassa ja Italiassa — 513.

Robespierre, Maximilien (1758—1794) — 131, 201, 350.

Rodbertus, Johann Karl (Jagetzow) (1805—1875) — preussilainen tilanomistaja, taloustieteilijä, preussilais-junkkerihenkisen „valtiososialismin” teoreetikko — 410, 411, 412.

Roscoe, Henry Enfield (1833—1915) — englantilainen kemisti, julkaisi yhdessä K. Schorlemmerin kanssa yhdeksänosaisen kemian oppikirjan — 410.

Rose, George (1744—1818) — englantilainen konservatiivi, finanssiministeri (1782—1783 ja 1784—1801) — 384.

Rouher, Eugène (1814—1884) — ranskalainen poliitikko, bonapartisti — 249, 258.

Rousseau, Jean Jacques (1712—1778) — 341, 342.

Royer-Collard, Pierre (1763—1845) — ranskalainen filosofi ja poliitikko, liberaalisen puolueen johtomiehiä restauraatiokaudella — 202.

Rössler, Konstantin (1820—1896) — preussilainen publisisti, Bismarckin politiikan kannattaja — 100.

S

Saint-Arnaud, Jacques Leroy de (1801—1854) — ranskalainen marsalkka — 220.

Sainte-Beuve, Henri (1819—1855) — ranskalainen tehtailija ja maanomistaja, perustavan kokouksen ja lakiasäättävän kokouksen jäsen (1848—1851) — 266.

Saint-Jean d'Angely ks. Regnaud.

Saint-Just, Louis Antoine Léon (1767—1794) — 18. vuosisadan lopulla olleen Ranskan porvarillisen vallankumouksen johtavimpia miehiä, Robespierren ystävä ja kumpuni — 201.

Saint-Priest, Emmanuel Louis Marie (1789—1887) — ranskalainen kenraali ja diplomaatti, legitimisti — 261.

Saint-Simon, Henri (1760—1825) — 33, 335, 403, 578.

Saisset, Jean Marie Joseph Théodore (1810—1879) — ranskalainen varamiraali, taantumuksellinen rojalisti — 452.

Sallandrouze, Charles Jean (1808—1867) — tehtailija, perustavan kokouksen jäsen (1848—1849) — 274.

Saltykov, Aleksei Dmitrijevitsš, ruhtinas (1806—1859) — venäläinen matkailija, kirjoitti matkakuvauksia ranskan kielellä — 301.

Salvandy, Narcisse Achille (1795—1856) — ranskalainen publisisti, vuoden 1830 vallankumouksen jälkeen edustajakamarin jäsen, oli kansanvalistusministerinä Louis-Philippen aikana — 261.

Sax, Emil (1845—1927) — itävaltalainen porvarillinen taloustieteilijä — 484, 513—529, 532—535.

Say, Jean Baptiste (1767—1832) — ranskalainen porvarillinen taloustieteilijä — 202.

Scheele, Karl Wilhelm (1742—1786) — ruotsalainen kemisti — 410, 411.

Schorlemmer, Karl (1834—1892) — huomattava kemisti, syntyisin Sak-

- sasta, kommunisti, Marxin ja Engelsin ystävä; eli ja työskenteli Manchesterissa — 410.
- Schramm, Jean Paul Adam* (1789—1884) — ranskalainen kenraali, osallistui Napoleonin sotiin — 247.
- Schulze-Delitzsch, Franz Hermann* (1808—1883) — saksalainen porvarillinen taloustieteilijä, progressisti; koetti ohjata Saksan työväenliikettä tuotanto- ja käsityöosuuskuntien suuntaan — 380, 555.
- Schweitzer, Johann Baptist* (1833—1875) — saksalainen sanomalehtimies; lussallelaisen „Social-Demokrat” lehden toimittaja, vuodesta 1867 Saksan yleisen työväenyhdistyksen puhemies — 335.
- Sébastieni, Horace François Bastien* (1772—1851) — ranskalainen marsalkka ja diplomaatti, ulkoasiain ministeri heinäkuun monarkian aikoina — 123.
- Séjur d'Aguesseau, Raymond Paul* (1803—1889) — ranskalainen poliitikko — 181.
- Senior, Nassau William* (1790—1864) — englantilainen vulgääri taloustieteilijä, kapitalismin puolustaja — 327, 350, 351.
- Shakespeare, William* (1564—1616) — 245.
- Sieber, Nikolai Ivanovitš* (1844—1888) — venäläinen taloustieteilijä, eräs ensimmäisistä Marxin taloustieteen popularisoijista Venäjällä — 394.
- Simon, Jules* (1814—1896) — ranskalainen publisisti, kansanvalistusministeri kansallisen puolustuksen hallituksessa — 447.
- Sismondi, Jean Charles Simonde de* (1773—1842) — sveitsiläinen taloustieteilijä, pikkuporvarillinen kapitalismin arvostelija — 29, 198, 386, 400.
- Smith, Adam* (1723—1790) — 320, 360, 366, 386.
- Smith, Edward* (noin 1818—1874) — englantilainen lääkäri, oli salaisen neuvoston lääkintöosastossa työväen ravitsemustilaa tutkivana terveydenhuoltotarkastajana (1864) — 323.
- Soulouque* (1782—1867) — Haitin neekerien tasavallan presidentti, julisti v. 1849 itsensä keisariksi ottaen nimen Faustin I — 137, 175, 179, 288.
- Spinoza, Baruch* (Benedictus) (1632—1677) — hollantilainen filosofi, materialisti — 397.
- Stein, Lorenz* (1815—1890) — saksalainen oikeusoppinut ja taloustieteilijä, „yhteiskunnallisen monarkian” kannattaja; tunnetaan v. 1842 ilmestyneen „Nykyisen Ranskan sosialismi ja kommunismi” teoksen kirjoittajana — 313.
- Stieber, Wilhelm* (1818—1882) — Preussin valtiollisen poliisin päällikkö, Kölnin kommunistijutun alullepanija (1852) — 538.
- Strousberg, Bethel Henry* (1823—1884) — saksalainen rahamies ja suurkeinottelija — 536.
- Sue, Eugène* (1804—1857) — ranskalainen kirjailija, kirjoitti useita yhteiskunnallisia romaaneja — 176, 187, 189, 240.
- Sulla, Lucius Cornelius* (138—78 e.a.) Rooman diktaattori — 444, 445, 473.
- Susane, Louis* (1810—1876) — ranskalainen kenraali, tuli sotaministeriksi vuoden 1871 helmikuussa — 439.

T

- Tacitus, Publius Cornelius* (noin 55—120) — roomalainen historioitsija — 474.
- Tamerlan* (Timur) (1336—1405) — mongolilainen valloittaja, perusti mahtavan valtion Keski-Aasiassa — 296, 452.
- Tamisier, François Laurent Alphonse* (1809—1880) — ranskalainen eversti ja sotilaskesijä, vasemmistolainen tasavaltalainen, kansalliskaartin ylipäällikkö — 450.
- Teste, Jean Baptiste* (1780—1852) — ranskalainen asianajaja ja poliitikko, liberaali, oli oikeusministerinä Louis-Philippen aikana — 169.
- Thiers, Adolphe* (1797—1877) — ranskalainen porvarillinen historioitsija ja valtiomies, Pariisin Kommuunin pyöveli — 92, 161, 164, 166, 176, 188, 190, 220, 225, 227, 230, 239,

- 255, 262—263, 266, 268, 270, 273, 274, 340, 417, 419, 426, 438, 439, 441—449, 450—453, 455, 456, 462, 464, 465, 467—476, 478.
- Thomas, Clément* (1809—1871) — ranskalainen sotilas, kansalliskaartin päällikkö (1848); sai surmansa kansan puolelle siirtyneiden sotilaiden kädestä Pariisin Kommuunin aikana — 449, 450, 454, 470, 471, 472.
- Thorigny, Pierre François Elisabeth* (1798—1869) — ranskalainen asianajaja, suoritti v. 1834 tutkimuksia Lyonin kapinan oikeusjutussa; oli sisäasiain ministerinä ja pääministerinä Louis Bonaparten presidenttikaudella — 271.
- Thornton, William Thomas* (1813—1880) — englantilainen porvarillinen taloustieteilijä, John Stuart Millin seuraaja — 384.
- Tocqueville, Alexis Clérel de* (1805—1859) — ranskalainen historioitsija ja valtiomies, liberaali — 263.
- Tolain, Henri Louis* (1828—1897) — ranskalainen työmies, eräs I Internationalen Ranskan osaston perustajista, proudhonisti; siirtyi Pariisin Kommuunin aikana versailleslaisten puolelle; oli myöhemmin senaattorina — 453.
- Tooke, Thomas* (1774—1858) — englantilainen talous- ja tilastotieteilijä — 350, 366.
- Toussaint-Louverture* (Louverture dit Toussaint), *Pierre Dominique* (1743—1803) — Haitin neekerien vallankumousliikkeen johtaja 18. vuosisadan lopulla Ranskan vallankumouksen kaudella — 137.
- Trélat, Ulysse* (1795—1879) — ranskalainen valtiomies, perustavan kokouksen varapuhemies (1848—1849), yleisten töiden ministeri — 121.
- Tremenheere, Hugh Seymour* (1804—1893) — englantilainen virkamies, tarkasti hallituksen komissaarina työoloja tehtaissa — 325.
- Trochu, Louis Jules* (1815—1896) — ranskalainen kenraali, kansallisen puolustuksen hallituksen päämies (1870), yksi Kommuunin pyövelleistä — 438, 439, 445, 448, 450, 475.
- U**
- Ure, Andrew* (1778—1857) — englantilainen porvarillinen taloustieteilijä — 327, 350.
- Urquhart, David* (1805—1877) — englantilainen diplomaatti ja publisisti, Palmerstonin ulkopolitiikan vastustaja — 353.
- V**
- Wade, Benjamin Franklin* (1800—1878) — Amerikan Yhdysvaltojen varapresidentti — 392.
- Wagner, Adolph* (1835—1917) — saksalainen porvarillinen taloustieteilijä, katederisosialisti, taantumuksellisen kristillis-sosiaalisen puolueen perustaja — 537.
- Vaillant, Edouard* (1840—1915) — ranskalainen insinööri ja lääkäri, blanquisti, I Internationalen Pääneuvoston ja Pariisin Kommuunin jäsen, sittemmin Ranskan sosialistisen puolueen johtomiehiä — 420.
- Väisse, Claude* (1799—1864) — ranskalainen valtiomies, bonapartisti, sisäasiain ministeri — 257.
- Valentin, Marie Edmond* (1823—1879) — ranskalainen santarmikenraali — 447, 468.
- Vatimesnil, Antoine* (1789—1860) — restauraatioajan ranskalainen valtiomies — 257.
- Vauban, Sébastien* (1633—1707) — ranskalainen marsalkka, sotilasinsoööri ja publisisti — 170.
- Weitling, Wilhelm* (1808—1871) — saksalainen käsityöläinen, merkittävimpiä saksalaisen utooppisen yhdenvertaisuuskommunismin edustaja; oli Fourier'n vaikutuksen alainen — 6.
- Weston, John* — englantilainen työmies, Robert Owenin seuraaja, I Internationalen Pääneuvoston jäsen — 343, 346, 348—350, 352—355, 356, 357, 359, 360, 385.
- Weydemeyer, Joseph* (1818—1866) — saksalainen vallankumousmies, kommunisti, Marxin ystävä; lähti v. 1851 maanpakoon Amerikkaan — 197.
- Vidal, François* (1814—1872) — rans-

- kalainen pikkuporvarillinen taloustieteilijä, sosialisti, Louis Blancin kannattaja — 180, 181, 186, 240.
- Vilhelm I* (1797—1888) — Preussin kuningas (1861—1888) ja Saksan keisari (1871—1888) — 91, 430, 472.
- Villèle, Joseph* (1773—1854) — restaurationajan ranskalainen poliitikko, äärimmäinen rojalisti — 263.
- Vinoy, Joseph* (1800—1880) — ranskalainen kenraali, komensi Versaillesin armeijaa Pariisin Kommuunin aikana — 447, 449, 450, 452.
- Vivien Alexander François* (1799—1854) — ranskalainen asianajaja ja valtiomies, oli oikeusministerinä Louis-Philippen aikana — 132.
- Vogt, Karl* (1817—1895) — saksalainen vulgääri materialisti, kiivas proletaarisen ja kommunistisen liikkeen vihollinen, bonapartisti — 317.
- Voltaire, François Marie* (Arouet) (1694—1778) — 163, 342, 453.
- Wood, Charles*, Halifaxin varakreivi (1800—1885) — englantilainen valtiomies, liberaali, Intian valtiosihtööri (1859—1866) — 290.

Z

- Zimmermann, Wilhelm* (1807—1878) — saksalainen pikkuporvarillinen historioitsija, „Suuren talonpoikaissodan historia” teoksen kirjoittaja — 567.

ASIAHAKEMISTO

A

Aatelisto — 27, 28.
Aatteet, niiden merkitys yhteiskunnallisessa kehityksessä — 22, 24—25, 89.
Abstraktio — 319, 390.
Agraarikysymys — 80—81, 559, 560, 572—574.
Aineelliset elämänehdot — 31, 33, 224, 309.
Alkukantainen kommunismi — 9.
Alkukantainen yhteiskunta — 9.
Amerikka — 3, 36, 208, 349, 353, 385, 391, 422, 423, 505.
 — Amerikan proletariaatti — 3.
Ammattikunta — 9, 10, 40.
Ammattiliitot — 597.
 ks. myös *Trade unionit*.
Anarkismi — 485, 563, 565, 566.
Antiikin yhteiskunta — 59, 309.
 — muinaisessa Roomassa — 9, 198.
Armeija — 59, 92.
Arvo — 44, 48, 358, 360—367, 373, 376—378, 382, 411, 412.
 — arvomuoto — 389, 399.
 — käyttöarvo — 320—321, 546.
 — vaihtoarvo — 52, 56, 60, 64, 320—321, 349, 359, 360—363, 364, 546.
Aseellinen kapina — 79, 94—98.
 „*Asuntokysymyksestä*”, Engelsin teos — 484, 485—486, 575.
Asuntokysymys — 487, 495, 521, 545.

— kapitalismin aikana — 484, 493—496, 512, 515, 528—529, 535.
 — proudhonilainen asuntokysymyksen ratkaiseminen — 495—499, 501—506, 509, 512, 517, 554—555, 556—559.
 — porvarillinen asuntokysymyksen ratkaiseminen — 491, 504—506, 512—515, 517—535, 538—540.
 — proletaarinen vallankumous ja asuntokysymyksen ratkaiseminen — 493, 505—506, 521—522, 540.
Asuntomaksu — 493, 496—497, 501—502, 508—509, 519, 546—548.

B

Belgia — 50, 98, 485, 543.
Blanquismi, blanquilaiset — 92, 179, 420—422, 542.
Bonapartismi — 134—136, 146, 150, 216, 244—245, 277, 278, 279—282, 284, 286—289, 416, 427, 455—456, 495, 536—537, 575—576.

C

Chartismi — 36, 544.

D

- Darvinismi* — 4.
Dialektiikka — 397.
 — Marxin materialistinen dialektiikka on Hegelin idealistisen dialektiikan vastakohta — 318, 396—397.
 — dialektiikka yhteiskunnallisessa elämässä — 12, 13, 14, 17, 18, 19, 20, 22, 305, 309, 314, 368—369, 395—396, 400—401, 409, 489—490, 499—500, 571.
Dialektinen materialismi — 319, 320.

E

- Elsass-Lothringen* — 92, 414, 431—432, 435.
Elämänvälineet — 13, 14, 21, 45, 49, 53, 58, 59—62, 72, 280, 369, 377—378, 383, 405—406, 408, 573.
Englanti — 10, 51, 107, 111, 167, 168—169, 183, 184, 185, 268—269, 292—293, 296, 297—299, 301, 312, 322, 324, 325—328, 340, 349—352, 354—356, 364, 379, 385, 390—391, 407—408, 459, 487—489, 490, 499, 503, 512—513, 523, 525—526, 533—534, 536, 570, 571, 574.
 — Englannin proletariaatti — 305, 322—325, 326, 329, 354, 407, 408, 429, 436, 498, 499, 502, 503.
 — Englannin porvaristo — 168, 299, 300—302, 525, 536, 570, 571.
 — Englannin maaylimistö — 28, 224.
 — Englannin siirtomaapolitiikka — 291, 293, 295—296, 297—303, 385.
 — Englannin teollisuusmonopoli — 3, 51, 110, 312—313, 325, 350.
 — Englannin työväenliike — ks. *Työväenliike*.
 „*Englannin työväenluokan asema*”, Engelsin teos — 4, 310, 499, 523, 525, 538, 560.
Energian muuttumisen laki — 200.

F

- Feodalismi* — 9, 10, 13, 59, 309, 399—400.
 „*Filosofian kurjuus*”, Marxin teos — 310, 337—339, 486, 493, 511.
Fourierismi — 6, 35, 36.

H

- Hegeliläisyys* — 316—318, 397.
Hinta — 44, 51, 52, 54—57, 60, 65, 67—69, 321, 343—349, 352, 353, 355, 358—359, 365—366, 377—378, 381, 382.
Historia — 8—9, 24, 310, 319.
Historiallinen materialismi — 4, 84—85, 200, 201, 224, 309, 314—315, 391, 392, 551, 568.

I

- Ideologia* — 309.
 Ks. myös *Tiede*, *Uskonto*.
Internationale (Ensimmäinen) ja sen historiallinen merkitys — 5, 6, 7, 91, 332—334, 343, 425—426, 428—429, 436, 478, 479, 480, 481.
 — Internationalen perustaminen — 5, 6, 7, 329, 332, 481.
 — Pääneuvosto — 333—334, 481, 482, 485.
 — Geneven kongressi — 7.
 — Baselin kongressi — 573.
 — taistelu proudhonismia vastaan — ks. *Proudhonismi*.
Intia — 290—303.
Irlanti — 50, 322, 487, 490, 573.
Italia — 50, 98, 107, 130, 145—147, 216, 290.
Itä — 292, 294, 299—300.
Itävalta — 90, 99, 107, 145—147, 167, 568, 569.

K

- „*Kansainvälinen Työväenliitto*” — ks. *Internationale (Ensimmäinen)*.
 „*Kansainvälisen Työväenliiton perustamismanifesti ja yleiset säännöt*” — 5, 425, 480.
 „*Kansalaissota Ranskassa*”, Marxin teos — 2, 413—414, 420, 421, 423, 430, 438, 481, 543.
Kansallistaminen
 — kulkulaitoksen kansallistaminen — 26, 82.
 — maiden kansallistaminen — 26, 80, 559, 573.
 — pankkien kansallistaminen — 26.

- Kansallisuuskysymys* — 12—13, 24, 125.
- Kapitalismi* — 9, 11—12, 283, 302, 303, 310, 314, 387, 403, 408, 409, 494, 513, 514.
- kapitalismin syntyminen — 10.
- kapitalismin ristiriidat — 48, 49, 305, 309, 314—315, 326, 390, 391, 397—398, 401.
- sen tuhoutumisen välttämättömyys ja sosialismi — 3, 18, 19, 49, 309, 315, 401, 402, 409.
- Kapitalistisen kasautumisen yleinen laki* — 408—409.
- Kasvatus* — 23, 26.
- Kauppa* — 10, 68, 303.
- Kaupavapaus* — ks. *Vapaakauppa*.
- Kaupunki ja maaseutu* — 10, 12, 26, 224, 459, 505, 521, 555—556.
- Keskeytymätön vallankumous* — 77, 83, 179.
- Keskiaika* — 9, 10.
- Kilpailu* — 13, 15, 16, 29, 40, 54—55, 57, 67—70, 202, 359, 407, 489.
- Kommunistien liitto* — 1, 8, 73—74, 77, 79, 80.
- „*Kommunistinen manifesti*” — ks. „*Kommunistisen puolueen manifesti*”.
- Kommunistinen yhteiskunta* — 21, 26, 49, 501.
- „*Kommunistisen puolueen manifesti*”, Marxin ja Engelsin teos — 1—6, 8, 73, 84, 87, 93, 310, 402, 485, 514, 542, 545.
- Kommunistit* — 2, 19—24, 36—37.
- Koneet* — 10, 14, 16, 29, 64, 65, 67—71, 305, 365, 408, 491, 500, 563.
- Korko* — 72, 373—375, 502, 506—508.
- korkokanta — 506—508.
- Kristinuskko* — 24, 28, 101—102.
- Kysyntä ja tarjonta* — 54—57, 327, 347—349, 352, 353, 357—358, 366, 382, 385, 386.
- Kölnin kommunistijuttu* — 5.
- L**
- Lahkolaisuus* — 562.
- Lakimääräisyys luonnossa ja historiassa* — 200, 202, 203, 390—392, 395, 401, 409, 497, 507.
- Lassallelaisuus* — 5, 6.
- Lasten työ* — 15, 26.
- Legitimistit* — 27, 109, 123, 126, 137, 143, 148—149, 154, 161, 167, 176, 192, 216, 222—225, 236, 260, 261, 262, 264, 445.
- Liikatuotanto* — 13, 29, 269, 381.
- Lisäarvo* — 369—371, 373—376, 404—407, 410—412, 489, 494, 495, 502, 507—508.
- „*Louis Bonaparten brumairekuun 18.*”, Marxin teos — 86, 197—200, 413, 568.
- Luokat ja luokkataistelu* — 4, 16, 17, 20, 50—51, 85, 87, 88, 96, 98, 168, 198, 199—200, 223—224, 237—238, 242, 280, 455, 473, 478, 479.
- luokkataistelu historian liikkeellepanevana voimana — 4, 8—9, 18, 24, 50.
- nykyisten luokkien syntyminen — 9.
- antagonistiset luokkaristiriidat — 8—9, 18, 20, 24, 34, 37, 149.
- proletariaatin taistelu porvaristoa vastaan — ks. *Proletariaatti*.
- luokkien hävittäminen sosialismin aikana — 26, 49, 78, 179, 331, 333, 460, 499, 500.
- „*Luokkataistelut Ranskassa*”, Marxin teos — 84—87, 89, 568.
- Luonto*
- ja ihminen — 58, 59, 65, 67, 302, 303.
- Luotto* — 105, 114—117, 128, 185, 265, 340, 510.
- M**
- Maankorko* — 373—375, 405, 502, 509, 546—547, 558.
- Maanomistus* — 223—224, 460.
- Maaorjuus* — 54, 372, 406.
- Malthusilaisuus* — 336, 551.
- Manufaktuuriteollisuus* — 10.
- Markkinat* — 9, 10, 14, 67, 72, 508.
- maailmanmarkkinat — 10, 12, 24, 65, 69, 72, 111, 269, 302, 303, 402.
- Materialismi*
- vulgääri materialismi — 317.
- Materialistinen historiankäsitely* — ks. *Historiallinen materialismi*.
- Monarkia* — 10, 120, 189, 422, 459.
- absoluuttinen — 10, 278, 279, 454, 536, 537, 575.
- perustuslaillinen — 40, 109.
- Moraali* (porvarillinen) — 11.
- N**
- Naisten työ* — 15.

O

- Oikeus*, sen taloudelliset juuret — 22, 208, 552—553.
Oleminen ja tajunta — 24—25, 308, 309, 314—315.
Omistus — 37, 224, 336, 337.
 — yhteisöomistus — 8, 81.
 — feodaalinen omistus — 20.
 — porvarillinen omistus — 3, 13, 14, 20, 21, 22, 39, 40, 336, 337, 400—401, 460.
 — maanomistus — 3, 224, 283, 285, 573.
 — yksityisomistus — 21, 22, 81, 399—402.
 — yhteiskunnallinen omistus — 21, 81, 402, 573.
 — omistussuhteet — 13, 14, 20, 22, 25, 29, 81, 309, 314, 336—337, 392.
 — yksityisomistuksen hävittäminen sosialismin aikana — 20, 21, 22, 77.
Orjanomistuksellinen yhteiskunta — 9, 53.
Orjuus — 198, 372, 406.
Orleanistit — 126, 137, 143, 148—149, 154, 161, 166, 176, 192, 216, 217, 223—225, 236, 260, 261—263, 435, 445.
Osaakehtiöt — 184.
Osuuskuntaliike — 328.
Owenismi — 6, 35, 36, 328, 351.

P

- Pakkoluovutus*
 — pienomistajien — 368—369, 399—400, 402, 491, 498, 499.
 — pakkoluovuttajien — 26, 401—402, 460, 505, 506, 522.
Palkkatyö — ks. *Työ*.
„Palkkatyö ja pääoma”, Marxin teos — 42—43, 310.
Pankit — 115, 184—185, 265, 353.
Parisin Kommuuni, sen historiallinen merkitys — 2, 92—93, 414, 417—424, 440, 448—454, 456—466, 468—470, 472—477, 478—479, 485, 542, 543, 566, 578.
 — taloudelliset ja poliittiset toimenpiteet — 417—419, 421—422, 457—458, 461, 464—467, 542.
 — Kommuuni ja talonpoikaisto — 462—463.

- suuntataistelu Kommuunissa — 92, 420—421, 542.
 — Kommuuni uudentyyppisenä valtiona — 419, 423—424, 477—482.
 — virheet ja tappion syyt — 92, 420—421, 451—452, 542.
Parselliitalous — 172—173, 202, 279—286, 573.
Perhe ja avioliitto
 — kapitalismin aikana — 11, 22—24.
„Perheen, yksityisomistuksen ja valtion alkuperä”, Engelsin teos — 9.
Perusta ja päällysrakennus — 224, 308—309, 314, 552—553.
Perustuslaki (porvarillinen) — 131—134, 144, 155, 182, 211—214.
Pikkuporvaristo — 15, 17, 29, 125, 178, 179, 226, 227, 229, 341, 402, 486, 512, 544.
 — pikkuporvarillinen demokratia — 73, 75—78, 82, 83, 87, 88, 156, 158—159, 226, 227, 228—229, 241.
Poliittinen taloustiede — 43—44, 302, 312, 314, 316, 319—320, 337, 392, 411.
 — klassillinen — 43—46, 338, 360, 366, 386, 403—404, 411—412.
„Poliittisen taloustieteen arvostelua”, Marxin teos — 42, 47, 307, 314, 316, 321, 340, 389, 395.
Politiikka ja työväenluokan poliittinen taistelu — 16, 94, 98, 329, 333—334, 384, 385, 543, 544.
Porvarillinen demokratia — 211, 212, 423, 424, 459.
Porvarillinen tasavalta — 50, 108—110, 120—122, 124, 131, 132, 139, 141, 147, 148, 153—154, 159, 165, 166, 167, 173, 174, 175, 183, 190, 207—211, 216, 220—221, 225, 230, 237—238, 255, 260—261, 267, 276—277, 279, 281, 422, 423, 424, 455—456.
Porvarillinen yhteiskunta — 9, 13, 14, 21, 22, 27, 29, 31, 48, 57, 59, 67, 106, 109, 110, 122, 125, 131, 144, 185—186, 200, 201, 208, 285—286, 307, 309, 312, 315, 319, 331, 390, 391—393, 397, 400, 429, 454, 455—457, 460—461, 473, 478, 479, 502, 505, 508, 515, 516, 521, 548, 549, 556, 563.
Porvarillis-demokraattiset puolueet, proletariaatin suhtautuminen niihin — 26—37, 79—81.
Porvarillis-tasavaltalainen puolue Ranskassa („National” puolue) —

- 108, 109, 112, 121, 123—124, 126—127, 129, 132—133, 136, 137, 139, 141—142, 144—145, 148—149, 152—153, 157, 162, 209—211, 220, 221.
- Porvaristo* — 4, 8, 9—17, 19, 27, 28, 32, 33, 38—40, 51, 61, 62, 65, 66, 89, 110—112, 149, 182, 212, 224, 237—238, 301—302, 402, 415, 512, 515, 570, 571.
- sen syntyminen — 9, 10, 28, 29.
- sen osuus feodalismiin hävittämisessä ja yhteiskunnan tuotantovoimien kehittämisessä — 110—112.
- ja proletariaatti (niiden taistelu) — ks. *Proletariaatti*.
- Preussi, preussilaisuus* — ks. *Saksa*.
- Proletaarinen puolue* — 2, 16, 19, 73—74, 75—78, 80, 86, 314, 329, 333, 544.
- Proletaarinen vallankumous* — 18, 24—25, 26, 33, 37, 50, 86, 92, 110, 111, 114, 125, 168, 169, 186, 204, 277, 278, 286, 303, 305, 315, 333, 369, 449, 461, 485, 493, 494, 499, 505, 549, 556, 564.
- Proletariaatin diktatuuri* — 19—20, 23, 25, 26, 124, 178—179, 424, 460, 505—506, 543, 544.
- Proletariaatin kurjistuminen* — 18, 29, 322—326, 401, 404, 408—409.
- Proletariaatin luokkataistelutaktiikka* — 19—20, 37.
- Proletariaatti* — 4, 8, 14—19, 24, 25, 32, 39, 49, 60, 61, 71, 73, 76, 77, 88, 89, 92, 110—111, 135, 136, 178, 179, 387, 391, 401, 402, 408, 485, 498—500, 514—515, 549, 562, 571.
- sen historiallinen merkitys — 4, 18, 19, 283, 305—306, 402, 409, 461.
- syntyminen — 498—499.
- asema kapitalismin vallitessa — 14—15, 16, 45, 62, 63, 65—66, 70, 324—326, 489, 490, 493, 515.
- Ks. myös *Proletariaatin kurjistuminen*.
- taistelu porvaristoa vastaan — 9, 14, 15—18, 19, 26, 34, 37, 50, 87—88, 89, 111, 112, 124, 144, 153, 159, 200, 387, 415, 477—479, 575.
- ja pikkuporvaristo — 111, 112, 124, 572.
- ja talonpoikaisto — 80, 81, 98, 111, 112, 124, 283, 572 — 574.
- Proudhonismi, proudhonistit* — 6, 92, 185, 208, 336, 338—341, 420—421, 484, 485, 493, 496—501, 503, 504, 506—511, 542—543, 545, 548—552, 553, 557—562, 578.
- Pulat kapitalismin aikana* — 13, 16, 29, 72, 86, 107, 183, 186, 268—269, 326, 381, 382, 398, 461.
- Puola* — 36, 50, 90, 106, 329.
- Pääoma* — 19, 20, 58—62, 64, 65—66, 72, 173, 224, 302, 340, 374, 400, 403—404, 408, 412, 431.
- yhteiskunnallisena suhteena — 59—60.
- alkuperäinen kasautuminen — 368, 399—400.
- pääoman elimellinen rakenne — 386.
- pysyvä ja vaihteleva — 375—376, 386, 412.
- pääoman kasautuminen — 69, 386, 408—409, 412, 542.
- pääoman keskittyminen — 3, 29, 31, 69, 178, 363, 542.
- ja palkkatyö — 18, 19, 20, 33, 51, 54, 60—62, 64, 65—66, 71, 72, 86, 153, 226, 305, 368, 371, 374, 383, 384, 392, 403, 408, 455, 460, 506, 510, 514, 555.
- „Pääoma”, Marxin teos — 44, 47, 389—390, 392—393, 394—397, 403—409, 410—412, 485, 491, 494, 498, 508, 561.
- Pörssi* — 115.

R

- Raha ja rahan kiertokulku* — 321, 354—356, 411, 412.
- Ranska* — 10, 29, 30, 37, 39, 50, 85, 108, 109, 111—112, 125, 134—135, 137, 145, 146, 167—168, 171—173, 184—186, 198—200, 202, 210, 213, 234, 268—269, 278, 279—282, 312, 352, 414—416, 425—426, 432, 434—436, 438, 442, 443, 445—446, 448, 459, 477, 485, 487—489, 490, 491, 524, 526, 536, 542, 570, 571.
- Ranskan proletariaatti — 168, 414—415, 425—426, 436, 448.
- Ranskan porvaristo — 40, 41, 103—106, 154, 166, 168, 224, 225, 235, 269, 281—282, 446, 464, 536, 570.
- Ranskan pikkuporvaristo — 168, 461—462.
- Ranskan talonpoikaisto — 29, 80, 81, 170—174, 185, 283—285, 436, 462—463.

- heinäkuun monarkia Ranskassa — 103—108, 109, 115, 148, 166—170, 175, 176, 207, 209—211, 224, 279, 416, 441—442.
- toinen keisarikunta Ranskassa — 91, 416, 425—428, 430, 434—435, 443, 446, 449, 456, 462, 463—464, 524.
- tasavallan julistaminen syyskuun 4. pnä 1870 ja „kansallisen puolustuksen” hallitus — 416—417, 430, 435—436, 438—441, 445—448.
- työväenliike Ranskassa — ks. *Työväenliike*.
Ks. myös *Vallankumous Ranskassa v. 1848, Pariisin Kommuuni*.
„Rheinische Zeitung” („Reinin Leh-
ti”) — 307.
- Riisto, kapitalistinen* — 11, 14—15, 20, 24—25, 71, 112, 173, 174, 494, 498, 499, 502.
- Ryysyköyhälistö* — 17, 106, 117, 208, 244, 286, 572.

S

- Saksa* — 28, 30—31, 32, 36, 37, 39, 51, 75, 77, 81, 90, 92, 93, 101, 312—314, 317, 391, 413—414, 427—429, 430, 432—434, 483—484, 486—491, 513, 526, 535—538, 560, 567—572, 573—577.
- preussilaisuus, sen taantumuksellisuus — 223, 431, 433—434, 477.
- Saksan yhdistäminen — 81, 574—575.
- Saksan proletariaatti — 74, 82, 434, 486, 487, 489, 490, 536—537, 569, 571, 572, 577—579.
- Saksan porvaristo — 31, 38—41, 74, 431, 536—537, 568—572, 576.
- Saksan talonpoikaisto — 467, 490, 536.
- Saksan junkkerit — 28, 536, 574—575.
- Saksan pikkuporvaristo 31, 571, 572.
- Saksan työväenliike — ks. *Työväenliike*.
„Saksalainen ideologia”, Marxin ja Engelsin teos — 310.
- Saksan sosialidemokraattinen puolue* — 92, 93, 99—100, 424, 486, 544.
- sosialidemokratia ja sosialistilaki — 92, 93, 94, 413—414, 577.
- Saksan sosialidemokraattinen työväenpuolue* (eisenachilaiset) — 428, 435.
- „Saksan talonpoikaissota”*, Engelsin teos — 567—568.
- Sattuma* — ks. *Välttämättömyys ja sattuma*.
- Sosialismi*
— tieteellinen — ks. *Tieteellinen sosialismi*.
— feodaalinen — 27—28, 86.
— pikkuporvarillinen — 28—29, 86, 178, 339, 486, 495, 544—545.
— „todellinen” — 30—32.
— konservatiivinen eli porvarillinen — 6, 32—33, 86, 177—178, 486, 514—517.
- kriittillis-utooppinen — 6, 33—36, 521, 578.
- Sosialistinen yhteiskunta* — 49, 429, 560, 564.
Ks. myös *Kommunistinen yhteiskunta*.
- Sota* — proletariaatin suhtautuminen siihen — 426—429, 434—435, 437, 577.
— kansalaissota — 123, 207, 443, 445—446, 449, 452, 462, 477, 478.
— puolustussota — 431.
— valloitusota — 432—433.
— Napoleonin käymät sodat — 433.
— Itävallan ja Preussin sota v. 1866—91, 416, 434, 568—570, 571, 574.
— Ranskan ja Preussin sota v. 1870—91—92, 413, 416, 426—427, 430, 445—446, 456, 471, 472, 477, 478, 577.
- Sveitsi* — 36, 50—51, 82, 93, 98, 106.
- Syy ja seuraus* — 286.

T

- Talonpoikaisto* — 15, 17, 20, 51, 280, 402, 456, 556.
- pientalonpoikaisto — 518, 572.
- maalaisproletariaatti — 80, 573—574.
- ja proletariaatti — ks. *Proletariaatti*.
- ja proletaarin vallankumous — 174, 285, 491.
- Talous* — 4, 50, 84—85, 200, 309, 314, 549, 551.
Ks. myös *Perusta ja päällysrakennus*.
- Taloustieteiltjät (porvarilliset)* — 32,

- 44—45, 46, 47, 48, 57, 58, 61, 66, 70, 313, 316, 320, 327, 338, 350—351, 359, 404, 411—412, 506.
- Tavara* — 44, 48, 54, 56, 57, 60, 320, 361—362, 389, 411, 546.
- Teollinen vallankumous* — 10, 90, 304, 484, 490—492, 499—501.
- Teollisuus* — 2, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16—17, 19, 28, 29, 34, 54, 71, 90, 111, 300, 301, 302, 303, 381, 386, 402, 455, 499—501, 542, 559, 560, 563.
- Teoria ja sen merkitys* — 20, 316, 579.
- teorian ja käytännön yhtenäisyys — 314.
- Tiede* — 311, 365.
- Tieteellinen kommunismi* — ks. *Tieteellinen sosialismi*.
- Tieteellinen sosialismi* — 4, 19, 21, 22, 25, 26, 86, 87, 90, 310, 311, 338, 485, 542—543, 549, 562, 578.
- tieteellisen sosialismin historiallinen synty — 5, 307—310.
- Tietoisuus* — ks. *Oleminen ja tajunta*.
- Trade unionit* — 6, 388, 578.
- Tuotannon anarkia* — 29, 56—57, 461.
- Tuotannonvälineet* — 11, 12, 13, 25, 29, 45, 59, 67, 68—69, 72, 111, 172, 331, 363, 365, 368, 373, 374, 399—401, 406, 408.
- tuotannonvälineiden muuttaminen yhteiskunnalliseksi omaisuudeksi — 25, 26, 86—87, 132, 460, 485.
- Tuotanto* — 58, 59, 68, 72.
- kapitalistinen — 45, 68, 302, 303, 338, 370, 371, 374, 381, 387—388, 390, 391, 401, 409, 411—412, 461, 499.
- ja jako — 87.
- Tuotantokustannukset* — 55—58, 65, 68—70, 168.
- Tuotantotapa* — 11, 68, 309, 400—401.
- kapitalistinen — 12, 90, 309, 390, 400—401, 408, 493, 494, 498, 502, 514, 516, 521, 522, 533, 540, 559.
- Tuotantovoimat ja tuotantosuhteet* — 11, 13, 14, 22, 25, 26, 29, 33, 49, 59, 77, 111, 179, 186, 301, 303, 305, 308—309, 314—315, 327, 337—338, 344, 400, 409, 515, 549.
- Työ* — 20, 21, 44—45, 53—54, 57, 363—365, 373, 376—377, 381, 382, 403, 411, 412, 500—501, 506, 508.
- yhteiskunnallinen työ — 361—364, 365—366, 401.
- välttämätön ja lisätyö — 370—371, 373—374, 379, 405, 406.
- yhteiskunnallisesti välttämätön työ — 44, 47, 48, 364, 367—368.
- palkkatyö — 19, 20, 21, 54, 61, 62, 110, 328, 369, 372, 374, 383, 387.
- Työnjako* — 10, 14, 29, 67—70, 71, 278, 279, 362, 365, 500, 552.
- Työpalkka* — 14, 16, 43, 45, 47, 51—54, 57—58, 62—66, 69—70, 71, 344—351, 354—359, 362, 363, 370, 371—373, 374—379, 381, 382, 383, 384, 387—388, 404—405, 412, 489, 490, 515, 519—520.
- työläisten palkankorotustaistelu — 343, 345, 377—382, 387.
- reaali- ja nimellispalkka — 63—64, 66, 344.
- sen minimi ja maksimi — 21, 58, 71, 384.
- ja voitto — 63, 66, 348, 359, 376, 384, 388.
- Työpäivä* — 371, 379—381, 383—384, 406—407.
- työväen taistelu sen lyhentämiseksi — 327—328, 380—381, 384, 385, 406—408.
- Työttömyys kapitalismin aikana* (reserviläimeijä) — 408, 409, 515.
- Työvoima* — 43, 47—48, 51—54, 57, 60—62, 63, 368—369, 380, 404, 405, 408, 412, 494, 495, 502, 514.
- työvoiman arvo — 47—48, 52, 369—372, 377, 383, 404—405, 502, 519.
- Työväenliike* — 3, 6, 388, 542, 578, 579.
- sen kansainvälinen luonne — 7, 90, 329—330, 331—332, 484, 485, 542, 579.
- Englannin — 578.
- Saksan — 490, 491, 577—579.
- Ranskan — 436, 485, 490, 491, 542.
- Työväenluokan kansainvälisyys* — 19—20, 90, 329—330, 331—332, 426, 428—429, 579.
- Työvälineet* — ks. *Tuotannonvälineet*.

U

- Uskonto* — 145, 146, 419.
- „*Uusi Reinin Lehti*” — 42, 84, 123—124, 135, 310.

V

- Vaihto* — 320.

- Vallankumous* — 88—89, 110, 111, 174, 309, 314, 454, 455, 565, 566.
- porvarillinen — 33, 37, 39—40, 124, 204.
- proletaarinen, sosialistinen — ks. *Proletaarinen vallankumous*.
- Vallankumous (porvarillinen) Englannissa 17. vuosisadalla* — 37, 39—40, 89, 202, 274.
- Vallankumous (porvarillinen) Ranskassa 18. vuosisadalla* — 20, 37, 39—40, 80, 81, 116, 123, 201—202, 204, 220, 278, 454.
- Vallankumous (porvarillinen) Ranskassa v. 1830 (heinäkuussa)* — 27, 95, 103, 109, 455.
- Vallankumoukset vv. 1848—1849* — 85—86, 87, 89, 90, 91, 92, 304, 326.
- Vallankumous Saksassa vv. 1848—1849* — 38—41, 50, 73—75, 95—96.
- Vallankumous Ranskassa v. 1848* — 6, 50, 87, 89—90, 95, 103, 108—109, 123, 136, 201, 202—205, 211, 220—222, 278, 415, 443, 452, 454.
- jaksot — 206—207, 275.
- proletariaatin kesäkuun kapina — 5, 50, 87, 112, 122—128, 153, 207—209, 217, 232, 275, 415, 450, 455.
- proletariaatti vallankumouksessa — 89—90, 109—113, 119, 121—122, 124, 134—136, 141, 150, 152, 156—157, 179—180, 206—208, 241, 276—277, 456.
- porvaristo vallankumouksessa — 90—91, 120, 122, 124—128, 129, 130, 132—135, 136, 139, 141, 147—150, 177, 180, 182—183, 192, 206—207, 209—210, 215—217, 227, 230, 232, 236—237, 241, 242, 245, 249, 260—262, 264—268, 270, 273, 276, 277, 415—416.
- pikkuporvaristo vallankumouksessa — 114, 115, 118, 120, 128—130, 134—135, 150, 152—153, 158—159, 180, 188, 206—207, 227, 232, 241.
- talonpoikaisto vallankumouksessa — 109, 116, 120, 131, 134, 150—152, 173—175, 216, 236, 286, 463, 464.
- vuoripuolue — 126, 135, 136, 221.
- sosialidemokraattinen puolue (uusi vuoripuolue) — 142, 144—145, 147—148, 150—153, 155—159, 176—177, 180, 186—188, 190, 222—223, 226—231, 240—241, 275.
- järjestyspuolue — 148, 150, 153—154, 159—160, 166—167, 168, 175, 177, 179, 181—182, 187—196, 209, 217—220, 222—225, 227, 230—234, 237, 239—240, 242—244, 248, 250—251, 253—267, 272, 273, 274—275, 443, 451, 452, 455—456, 463.
- helmikuun vallankumouksen väliaikainen hallitus — 108—110, 113—121, 128, 206, 210, 211.
- Luxembourgin komissio — 110, 112, 118.
- perustava kokous — 120—122, 126—131, 133, 136, 137—148, 150—156, 170, 206—207, 209—211, 216—220, 222, 226—228, 233—234, 242—243, 274—275, 462.
- lakiasäättävä kokous — 133, 148, 150, 153—157, 159—165, 169, 170, 174—176, 179, 180, 181, 187—188, 191—193, 196, 206, 212—214, 218—219, 220, 222, 223, 232—234, 238—239, 242—243, 245—247, 249—253, 254, 255, 258—259, 263, 264, 270—275.
- oikeus työhön — 86—87, 132.
- Valtio* — 422—424, 454, 506, 535—536, 552.
- sen luokkaolemus — 26, 423, 424, 455, 535—536.
- valtion syntyminen — 422.
- porvarillinen — 11, 104, 109, 124, 166—168, 234—235, 278—279, 456, 458—459, 535—537.
- ja proletaarinen vallankumous, porvarillisen valtiokoneiston murskaamisen välttämättömyys — 2, 285, 422—424, 454, 458, 459, 565, 566.
- valtion kuoleminen — 565, 566.
- proletaarinen — ks. *Proletariaatin diktatuuri*.
- Ks. myös *Monarkia, Porvarillinen tasavalta*.
- Vapaakauppa* — 11, 21, 24, 33, 168.
- „*Vapaus*” (porvarillinen) — 21, 211—212.
- Venäjä* — 3, 90, 99, 154, 329, 353, 414, 428, 434, 487.
- Venäjän tsarismi, sen taantumuksellinen merkitys — 3, 428, 434.
- Verot* — 82, 92, 104, 132, 138, 167, 170, 174, 384, 405, 502, 510.
- Voitto* — 55—56, 64—66, 367, 372, 373—376, 379, 384, 404—407, 489, 502, 506—507.
- voiton suhdeluku — 347—349, 359, 375—376, 381—383, 384, 388, 507.
- keskimääräinen voitto — 373.

Väkivalta, sen osuus historiassa — 26.
Välttämättömyys ja sattuma — 44.

Y

Yhteiskunta — 59, 234—235, 308.

Ks. myös *Alkukantainen yhteiskunta*, *Orjanomistuksellinen yhteiskunta*, *Feodalismi*, *Porvarillinen yhteiskunta*, *Sosialistinen yh-*

teiskunta, *Kommunistinen yhteiskunta*.

— yhteiskunta- ja talousmuodostumat — 59, 202, 309, 392.

Yhteisö

— kyläyhteisö — 9.

— intialainen kyläyhdyiskunta — 294—296, 298, 300.

— saksalainen yhteismaa — 490.

— venäläinen kyläyhteisö — 3—4.

Yleinen äänioikeus — 93—94, 98, 109, 110, 120, 131, 133, 182, 188, 205, 211, 407, 458, 569.

SISÄLLYS

<i>Venäjänkielisen painoksen esipuhe</i>	VII
<i>K. MARX ja F. ENGELS, KOMMUNISTISEN PUOLUEEN MANIFESTI</i>	1—37
Esipuhe vuoden 1872 saksankieliseen painokseen	1
Esipuhe vuoden 1882 venäjänkieliseen painokseen	2
Esipuhe vuoden 1883 saksankieliseen painokseen	4
Ote vuoden 1890 saksankielisen painoksen esipuheesta	5
 <i>Kommunistisen puolueen manifesti</i>	
I. Porvarit ja proletaarit	8
II. Proletaarit ja kommunistit	19
III. Sosialistinen ja kommunistinen kirjallisuus	27
1. Taantumuksellinen sosialismi	27
a) Feodaalinen sosialismi	27
b) Pikkuporvarillinen sosialismi	28
c) Saksalainen eli „todellinen” sosialismi	30
2. Konservatiivinen eli porvarillinen sosialismi	32
3. Kriittillis-utooppinen sosialismi ja kommunismi	33
IV. Kommunistien suhde eri oppositiopuolueisiin	36
<i>K. MARX, PORVARISTO JA VASTAVALLANKUMOUS. Toinen kirjoitus</i>	38
<i>K. MARX, PALKKATYÖ JA PÄÄOMA</i>	42—72
F. Engelsin johdanto	42
 <i>Palkkatyö ja pääoma</i>	
I	50
II	54
III	58
IV	62
V	66

K. MARX ja F. ENGELS, KESKUSKOMITEAN VETOOMUS KOMMUNISTIN LIITOLLE	73
K. MARX, LUOKKATAISTELUT RANSKASSA VUOSINA 1848—1850.....	84—196
F. Engelsin johdanto	84

*Luokkataistelut Ranskassa
vuosina 1848—1850*

I. Kesäkuun tappio v. 1848	103
II. 13. kesäkuuta 1849	125
III. Vuoden 1849 kesäkuun 13. päivän jälkiseuraukset.....	153
IV. Yleisen äänioikeuden lakkauttaminen v. 1850.....	183
K. MARX, LOUIS BONAPARTEN BRUMAIREKUUN KAHDEKSASTOISTA	197—289
K. Marxin esipuhe toiseen painokseen	197
F. Engelsin esipuhe kolmanteen saksalaiseen painokseen	199

*Louis Bonaparten brumairekuun
kahdeksastoista*

I	201
II	209
III	220
IV	233
V	242
VI	259
VII	276
K. MARX, BRITTIEN HERRUUS INTIASSA	290
K. MARX, TULEVAT SEURAUKSET BRITTIEN HERRUDESTA INTIASSA	297
K. MARX, PUHE „KANSANLEHDEN” JUHLAPÄIVÄNÄ.....	304
K. MARX, POLIITTISEN TALOUSTIETEEN ARVOSTELUA, ESIPUHE.....	307
F. ENGELS, KARL MARXIN „POLIITTISEN TALOUSTIETEEN ARVOSTELUA”	312—321
I	312
II	316
K. MARX, KANSAINVÄLISEN TYÖVÄENLIITON PERUSTAMISMANIFESTI	322
K. MARX, KANSAINVÄLISEN TYÖVÄENLIITON YLEISET SÄÄNNÖT.....	331
K. MARX, PROUDHONISTA (Kirje J. B. Schweitzerille)	335
K. MARX, TYÖPALKKA, HINTA JA VOITTO.....	343—388

[Alkuhuomautuksia]	343
1. [Tuotanto ja työpalkka]	344
2. [Tuotanto, työpalkka, voitto]	346
3. [Työpalkka ja raha]	353
4. [Tarjonta ja kysyntä].....	357
5. [Työpalkat ja hinnat].....	358
6. [Arvo ja työ]	360
7. Työvoima	367

8. Lisäarvon tuottaminen.....	369
9. Työn arvo	371
10. Voitto saadaan myymällä tavara arvostaan	372
11. Eri osat, joihin lisäarvo jakaantuu	373
12. Voiton, työpalkan ja hinnan yleinen suhde	376
13. Tärkeimmät niistä tapauksista, jolloin vaaditaan palkan korottamista tai vastustetaan sen alentamista	377
14. Pääoman ja työn välinen taistelu ja sen tulokset.....	383
<i>K. MARX</i> , ALKULAUSE „PÄÄOMAN” ENSIMMÄISEN OSAN ENSIMMÄISEEN SAKSANKIELISEEN LAITOKSEEN.....	389
<i>K. MARX</i> , OTE „PÄÄOMAN” ENSIMMÄISEN OSAN TOISEN SAKSANKIELISEN LAITOKSEN LOPPUSANOISTA.....	394
<i>K. MARX</i> , KAPITALISTISEN KASAUTUMISEN HISTORIAALLINEN TENDENSSI. Ote „Pääoman” ensimmäisen osan 24. luvusta	399
<i>F. ENGELS</i> , MARXIN „PÄÄOMA”.....	403—409
I.....	403
II.....	406
<i>F. ENGELS</i> , OTE „PÄÄOMAN” TOISEN OSAN ESIPUHEESTA.....	410
<i>K. MARX</i> , KANSALAISSOTA RANSKASSA	413—482
F. Engelsin johdanto.....	413
Kansainvälisen Työväenliiton Pääneuvoston ensimmäinen Saksan ja Ranskan sotaa koskeva adressi	425
Kansainvälisen Työväenliiton Pääneuvoston toinen Saksan ja Ranskan sotaa koskeva adressi.....	430
Vuoden 1871 Ranskan kansalaissotaa koskeva Kansainvälisen Työväenliiton Pääneuvoston adressi.....	438
I.....	438
II.....	447
III.....	454
IV.....	468
Liitteitä	479
<i>F. ENGELS</i> , ASUNTOKYSYMYKSESTÄ	483—562
Esipuhe toiseen painokseen	483
<i>Asuntokysymyksestä</i>	
I luku. Kuinka Proudhon ratkaisee asuntokysymyksen.....	493
II luku. Kuinka porvaristo ratkaisee asuntokysymyksen.....	512
I.....	512
II.....	524
III.....	538
III luku. Vielä kerran Proudhonista ja asuntokysymyksestä	541
I.....	541
II.....	545

III.....	554
IV.....	558
F. ENGELS, AUKTORITEETISTA.....	563
F. ENGELS, ALKULAUSE TEOKSEEN „SAKSAN TALONPOIKAISSOTA”.....	567
NIMIHAKEMISTO (TARKEIMMAT NIMET).....	583
ASIAHAKEMISTO	597

Kuvaliitteet

K. Marxin kuva (vuodelta 1867).....	IV—V
F. Engelsin kuva (vuodelta 1879).....	IV—V